

УДК 004.73:37.013.77

Чеб С.С., Мельник В.М., Мельник К.В., Самарчук В.Ф.
Луцький національний технічний університет**ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕЯКИХ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ІНТЕРНЕТ НА ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК СТУДЕНТІВ**

Чеб С.С., Мельник В.М., Мельник К.В., Самарчук В.Ф. Характеристика деяких закономірностей впливу соціальних мереж інтернет на особистісний розвиток студентів. В роботі розглянуто окремі закономірності впливу соціальних мереж на особистісний розвиток студентів. Здійснено аналіз результатів отриманих за допомогою проведеного анкетування, бесіди та інтерв'ю. Проаналізовано формування інтегративної думки студентів про соціальні мережі.

Ключові слова: соціальна мережа, залежність, соціальне опитування, Інтернет.

Чеб С.С., Мельник В.М., Мельник К.В., Самарчук В.Ф. Характеристика некоторых закономерностей влияния социальных сетей интернет на личностное развитие студентов. В работе рассмотрены некоторые закономерности влияния социальных сетей на личностное развитие студентов. Осуществлен анализ результатов полученных с помощью проведенного анкетирования, беседы и интервью. Проанализировано формирование интегративного мнения студентов о социальных сетях.

Ключевые слова: социальная сеть, зависимость, социальный опрос, Интернет.

Cheb S.S., Melnyk V.M., Melnyk K.V., Samarchuk V.F. Some conformity characterisation with social networks influence to the personality growing of students. The conformities with the social networks influence to the personality growing of students are considered in the article. The analysis of the results, which are accepted after made questionnaires, conversations and interviews, is considered here. There also the integrated mean of the students about social networks is discussed.

Keywords: Social network, dependence, social poll, Internet.

Постановка проблеми. Що являє собою соціальна мережа сьогодні – відомо практично всім, хто хоч якимось чином вважає себе мініатюрною частинкою сучасного суспільства із доступом (постійним чи частковим) до мережі Інтернет. По суті, соціальна мережа – це віртуальне об'єднання людей, де можна обмінюватися певною інформацією, що в широкому розумінні є характеристикою самого поняття „Інтернет”. Причини її існування очевидні: сьогодні люди проводять величезну кількість часу за комп'ютером і звикли обмінюватися інформацією одне з одним, насамперед у електронному вигляді, адже це, як мінімум, економить час [1]. Першим веб-сайтом, який пропонував можливості роботи із соціальними мережами, був *classmates.com*, який з'явився в 1995 році. Вслід за ним, в 1997 році з'явився *SixDegrees.com*. Починаючи з 2001 року почали з'являтися сайти, в яких використовувалась технологія під назвою «Коло друзів». Ця форма соціальних мереж, яка широко використовується у віртуальних спільнотах, набула широкої популярності та розквітнула з появою сайту *Friendster*. Насьогодні існує велика кількість сайтів з можливостями організації соціальних мереж. 4 лютого 2004 року почала працювати соціальна мережа *FaceBook*. Популярність цих сайтів постійно зростала, і в 2005 році було більше переглядів сторінок сайту *MySpace*, ніж сайту *Google*. *Google* також пропонує веб-сайт з можливостями роботи із соціальними мережами. Соціальні мережі почали розглядатись як складова Інтернет стратегії приблизно в той самий час: в березні 2005 року *Yahoo* запустила *Yahoo! 360°*, а в липні 2005 *News Corporation* запустила *MySpace*. 1 жовтня 2006 року було запущено відому російську соціальну мережу «В Контакте», що набула навіть великої популярності на теренах Росії, України, Білорусії, Казахстану. Що стосується українських соціальних мереж, то одна з найвідоміших вітчизняних мереж *Connect.ua* була створена у грудні 2007 року [2].

На даний час більшість соціальних мереж розвиваються дуже високими темпами, що доводить постійно зростаючу кількість зареєстрованих користувачів. Цифри говорять самі за себе. Навесні 2010 року кількість користувачів *Facebook* досягла 470 млн. чоловік. Усього лише за рік об'єм аудиторії *FaceBook* подвоївся. Батьківщина цієї соціальної мережі – США. *Twitter* – третя за величиною соціальна мережа у світі, створена в 2006 році в США. На сьогодні користувачами *Twitter* є 74 млн. чоловік по всьому світу. «*Vkontakte*» – це найбільша соціальна мережа в Рунеті, яка займає 9-е місце в списку найбільших соціальних мереж світу. Вона активізована в 2006 році. Сервіс отримав широку популярність безпосередньо в Росії, на Україні, у Білорусі і Казахстані. Станом на 2010 рік більшість користувачів сягає понад 95 млн. чоловік [3].

За даними дослідників соціальні мережі мають свої переваги і недоліки. Користувачі різного віку знаходять всіляку інформацію, яка може в чомусь допомогти і, навпаки, знищити певні набуті морально-духовні цінності. Однак, попри певні переваги, хоча з цим трудно погодитися, соціальні

мережі породжують і шкідливі наслідки. Особливим є те, що там криються численні небезпеки, про котрі ми не раз навіть і не здогадуємось до кінця, чи не хочемо це визнати. Проблеми можуть стрінути кожного: Інтернет може немовби прив'язати до себе та відібрати, певною мірою, потрібну свободу або спокій [4]. За даними досліджень від пагубного впливу соціальних мереж найбільше страждає молодь і студенти [5,6], а тому в даній роботі буде досліджено вплив соціальних мереж саме на цю групу населення, як найбільш впадаючу в залежність від них.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз соціальних мереж (має відношення і теорія мереж) перетворився на основний метод досліджень в сучасній соціології, антропології, географії, соціальній психології, інформатиці та дослідженні організацій, а також поширену тему для досліджень та дискусій. Дослідження в декількох академічних галузях показали, що соціальні мережі діють на багатьох рівнях, починаючи від родин, і закінчуючи «цілими націями». Вони відіграють важливу роль в тому, як розв'язуються проблеми, працюють організації, та досягають успіху на шляху до власних цілей індивіди. Учені Британського інституту біології Biologist встановили, що фізіологічні процеси людини, яка спілкується з друзями у віртуальній реальності, не ідентичні тим, що виникають при реальному контакті. «Вам здається, наче ви спілкуєтеся, але ваш організм поводить ся так, наче ви цілком самотні», – говорить біолог Арік Сігман [5].

Залежність від соціальних мереж схожа до наркотичної. До такого висновку прийшли американські дослідники з університету штату Меріленд (США) [7]. Вчені поставили «жорстокий» досвід: на 24 години позбавили 200 американських студентів засобів комунікації: телефонів, Інтернету і соціальних мереж. Продемонстровані молодими людьми симптоми, були, як дві краплі води, схожі на ознаки наркотичних «ломок» – нервозність, підвищене занепокоєння і зниження рівня активності. Багато хто з студентів заявив, що втрата засобів зв'язку рівносильна для них втраті друзів та сім'ї. Тобто віртуальні мережі є неодмінною умовою соціального функціонування американської молоді. Просте спілкування з періодами очікування зустрічі та відповіді вже нікого не задовольняє.

Перейдено до аналізу статистики соціальних мереж. Українські дослідники Форкун та Білик в своїй роботі [8] говорять, що більшість користувачів соціальних ресурсів відвідує їх з метою спілкування з друзями або пошуку людей. Нові знайомства готовий завести на Інтернет-просторах кожен. Ставлять за мету розповідь про себе іншим людям 4% респондентів. Переважна більшість користувачів відвідує соціальні ресурси заради спілкування з друзями та знайомими – 86%, готові до нових зустрічей – 5%, в рівній мірі спілкуються і зі старими друзями, і шукають нових – біля 9% відвідувачів. Більше двох третин опитаних підтримують в соціальній мережі тільки особисті контакти, які направлені тільки на підтримку ділових контактів. Це 1,5% респондентів, кожен третій з яких поєднує особисті і ділові контакти (30%). Відвідувачі соціальних мереж довіряють інформації, яку публікують про себе люди. Беззастережно такій інформації довіряють 5% респондентів, швидше довіряють, ніж не довіряють – 68%, вважають, що дана інформація швидше невірна – 14% опитаних, і 2% користувачів соціальних ресурсів не довіряють інформації, розміщеній на цих сайтах.

Кожен другий користувач соціальної мережі (53%) не помічає реклами, розміщеної на сайті, а іноді звертає на неї увагу 42% користувачів, із яких ~3% – помічають рекламу завжди. При цьому жінки і чоловіки відповідали на це питання однаково. Не залежав розподіл відповідей і від віку. Викликає інтерес зміст рекламних повідомлень, що лише цікавий для ~10% відвідувачів і не цікавий зміст реклами – для 64% респондентів. При цьому, її наявність на сайті їх не дратує. Досить гостро реагує на присутність реклами кожен п'ятий відвідувач соціальних мереж (22%), а їхня реклама в соціальних мережах за словами респондентів дратує і відволікає їх.

Творець концепції WWW, Тім Бернерс-Лі, впевнений [10], що соціальні мережі становлять небезпеку для Інтернету і його користувачів, так як останні залишають там дуже багато персональних даних та інших відомостей особистого характеру, які потім залишаються в мережах. Більше того, мережі розпоряджаються цими даними і не вважають за потрібне з ким-небудь ділитися своїм контентом. «Великі соціальні мережі постійно завантажують в себе масу даних, які набираються користувачами в іншому інтернеті», – говорить він.

Бум соціальних мереж проник у всі куточки планети. Однак не всі країни допустили до себе це «ноу-хау». Спираючись на достовірні джерела [11], відомо, що влада Китаю в попередні роки, наприклад, заборонила такі світові соціальні мережі, як Twitter, Flickr, Bing, Live.com, Hotmail.com, Wordpress, YouTube, Blogger. Окрім позитивного впливу, всі сайти неформального спілкування несуть і негативні впливи. Розповсюдження неправдивої інформації, провокації, шантаж, – все це також здійснюється через соціальні мережі. Поширення недостовірної інформації відбувається також

через розміщення її на сайтах, блогах, незареєстрованих засобах масової інформації в мережі Інтернет (Інтернет-порталах) тощо. [15]. Якщо глобальні соціальні мережі не закриють, то вони матимуть великий шанс втратити актуальність, або дати поштовх до створення нових технологій спілкування на більш вищому рівні.

Постановка задачі. Психологи твердять: молодь, живучи у віртуальному світі соціальних мереж, втрачає поняття реальних життєвих цінностей, а то і інтелектуально деградує. Замість виконання домашнього завдання, допомоги по дому, школярі годинами передивляються сторінки "друзів" (так називаються контакти користувача), у тому числі часто нецензурні фото та відео. Найважливіші події свого життя тепер публікують спочатку на веб-сторінці. Завдяки цьому психіка молоді може порушуватися, що призводить до депресій та суїцидів [12]. Тому основною задачею даної роботи є дослідження проблеми залежності особистості нинішнього студента від соціальних мереж. Виникає любопитне питання – це дізнатися, чи користуються нинішні студенти соціальними мережами, яким соціальним мережам надають перевагу, як часто знаходяться вони на даних ресурсах Інтернет і яка основна мета постає для них при відвідуванні даних сайтів.

Основна частина. Для вирішення поставлених задач було проведено анкетування, під час якого опитуваним (в даному опитуванні прийняло участь 105 респондентів) потрібно було дати відповіді на питання, представлені нижче і подібні ним:

1. Чи зареєстровані Ви в соціальних мережах?
2. Якій соціальній мережі Ви надаєте перевагу?
3. Як часто Ви заходите на дані Інтернет сайти?
4. Яка Ваша основна мета при відвідуванні соціальних мереж

Одержані результати дослідження представлені на рис.1.

На питання: "*Чи зареєстровані Ви в соціальних мережах?*" відповіли:

- «Так» – 85,71 % опитуваних,
- «Ні» – 14,29 % опитуваних (рис. 1).

Отже, за результатами першого питання бачимо, що дуже велика частка опитаних респондентів є користувачами соціальних мереж (більше 86 %). Однак це не має викликати великого занепокоєння, якщо спостерігати за цим зі сторони. Але така велика кількість зареєстрованих користувачів говорить про надзвичайний вплив соціальних мереж на студентів, їх «віртуальне» віддалення від реального світу.

Рис. 1 – Результати опитування по першому питанню

Друге питання звучало: "*Якій соціальній мережі Ви надаєте перевагу?*" На це питання отримано наступні результати:

- «Вконтакте» – 62,86 % опитуваних;
- «Однокласники» – 3,8 % опитуваних;
- «Facebook» – 14,29 % опитуваних;
- «My Space» – 0,95 % опитуваних;
- «Twitter» – 0,95 % опитуваних;

- «Мой Мир» – 2, 86 % опитуваних;
 - «Не зареєстрований ніде» – 14, 29 % опитуваних.
- Аналіз результатів приведений в графічному варіанті на рис. 2.

Рис. 2 – Результати опитування по другому питанню

Як бачимо, великий відрив тут здобула соціальна мережа Павла Дурова «Vkontakte», яка містить 62,86 % опитуваних респондентів, задіяних в нашому дослідженні.

Третім запитанням було наступне: "Як часто Ви заходите на дані Інтернет сайти?" Наведемо результати відповідей респондентів:

- «Один раз на день» – 28,57 % опитуваних;
 - «Два-три рази на день» – 27,6 % опитуваних;
 - «Три-п'ять разів на день» – 12,4 % опитуваних.
 - «Частіше ніж п'ять разів на день» – 17,14 % опитуваних.
- Результати дослідження за даним питанням подані на рис. 3.

Рис. 3 – Результати опитування по третьому питанню

Приведений аналіз дослідження по третьому питанню показує, що на відміну від двох попередніх питань, в цьому випадку результати розділились більш-менш рівномірно. Тут не проявляється яскраво вираженого домінування. Відштовхуючись від даного результату можна сказати, що опитані респонденти не так вже й часто заходять в соціальній мережі на протязі дня, що, зважаючи на результати інших опитувань [9], являється значно нижчим і дозволяє формувати думку про те, що нинішня студентська молодь не живе тільки віртуальним, а децю і реальним життям.

Наступне запитання: "Яка Ваша основна мета при відвідуванні соціальних мереж?" привело до одержання наступних результатів:

- «Спілкування» – 57,14 % опитуваних;
 - «Перегляд відео» – 8,57 % опитуваних;
 - «Прослуховування музики» -15,24 % опитуваних;
 - «Перегляд соціальної та іншої реклами» – 4,8 % опитуваних.
- Графічно дані результати приведені на рис.4, нижче.

Рис. 4 – Результати опитування по четвертому питанню

Згідно наведених результатів саме спілкування є основною метою відвідування даних і подібних сайтів студентською молоддю в нашому територіальному регіоні. Спілкування є дуже важливим елементом в житті кожної молодої особистості. Оскільки в спілкуванні завжди є момент пізнання людини людиною, а також пізнання кожним самого себе, то спілкування завжди є сильним засобом формування в людини ставлення до інших людей, а також до самої себе. На сьогодні важливо розвивати в особистості такі якості, як доброзичливість, толерантність, симпатія, повага до інших [13]. Тільки ці риси не завжди доводиться проявляти під час віртуального спілкування. Віртуальному спілкуванню за результатами наших досліджень віддають перевагу невпевнені в собі, сором'язливі люди, яким важко спілкуватися контактувати з іншими віч-на-віч. Нерідко вони відчують самотність, відчуженість. З частіша їм здається, що оточуючі їх не розуміють. Все це – серйозні психологічні проблеми. Та замість того, щоб шукати шляхи їх розв'язання, вони втікають у світ ілюзій, де почувають себе набагато впевненіше [14].

З метою бажання з'ясувати, що ж так приваблює молодь в соціальних мережах та виявити думку студентів про це, декільком студентам було задано запитання: "Що для Вас являють собою соціальні мережі?" Ось деякі коментарі з цього приводу.

Студент віком 21 рік відповів: «Негативно відношусь до соціальних мереж, але вони добре підходять для спілкування з людьми, яких давно не бачив...»

Студентка віком 19 років прокоментувала: «Я досить негативно відношусь до соціальних мереж, оскільки спілкування в них "затягує" і не дає спокійно жити...»

Студентка віком 22 роки сказала такі слова: «Соціальні мережі досить вагома і потрібна річ в наш час, без якої обійтись неможливо...»

Студент, віком 20 років відповів: «Соціальні мережі – це найзручніший засіб спілкування, перегляду відео, прослуховування музики та організації масових зустрічей.»

Студентка віком 19 років заявила: «Перш за все – це засіб пошуку інформації, яку неможливо знайти в бібліотеці, ... можливість познайомитись з цікавими людьми, ну і, звичайно, спілкування з друзями та прослуховування музики...»

Інші відповіді приблизно в однаковій кількості від числа опитуваних з розрахунком на представлені відповіді домінували одну із них. Спираючись на отримані коментарі, можна зробити висновок, що ставлення студентів до соціальних мереж є неоднозначним. Більшість вважає, що вони є досить потрібна річ, необхідна для спілкування, обміну та пошуку інформації, можливістю для придбання нових знайомств та організації масових заходів, але є і негативні відгуки, які базуються на

тому, що спілкування в соціальних мережах «затягує» і відсторонюють людини від реального світу. Тому їх вплив на особистісний розвиток є неоднозначним та двояким.

Висновки і перспективи. Провівши дане дослідження було отримано наступні цікаві соціологічні результати. Велика кількість респондентів є користувачами соціальних мереж (більше 86 % опитаних), а найпопулярнішою соціальною мережею за наведеними результатами опитування стала мережа «Facebook» (62,86 % опитуваних). Більшість опитуваних респондентів заходять в соціальні мережі один раз на день (28,57 % опитуваних) і, згідно результатів дослідження, головною метою більшості користувачів соціальних мереж є спілкування (57,14 % опитуваних). Згідно результатів проведеної бесіди та інтерв'ю зі студентською молоддю можна зробити висновок, що не всі студенти позитивно відгукуються про соціальні мережі, що дає змогу говорити про їх сподівання негативного впливу мереж в першу чергу на них і на особистість в цілому.

Соціальна мережа на думку іншої позиційної сторони студентів – це допомога, яку можна отримати сьогодні й негайно. Як було акцентовано в процесі дослідження: "Експерти, співробітники, партнери – усіх цих людей можна знайти через Інтернет". Отже, залишається лише повторити улюблену фразу батьків американських дітей: «Дозволяючи нашим дітям бути присутніми у соціальних мережах, ми сподіваємося на те, що вони знайдуть там не тільки те, що потрібно їм» [14].

1. Дубенко Л. Соціальні мережі: реальні загрози віртуального світу [Електронний ресурс]. - 2011. - Режим доступу до статті: http://www.golosua.com/main/article/politika/20110221_sotsialni-mereji-realni-zagrozi-virtualnogo-svitu.
2. Історія виникнення глобальних соціальних мереж [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: http://wiki.fizmat.tnpu.edu.ua/index.php/Лекція:_Основні_поняття._Історія_виникнення_глобальних_соціальних_мереж.
3. Статистика соціальних мереж [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://money-ukraine.at.ua/forum/2-13-1>.
4. Позитивне і негативне соціальних мереж [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://dyvensvit.org/blogy/221-blog-omykoly-mykosovskogo/2695-pozytyvne-j-negatyvne-socialnyh-merezh>.
5. Ковальова Л. Соціальні мережі б'ють по реальному життю [Електронний ресурс]. – 2010. - Режим доступу до статті: <http://lady.tochka.net/ua/3836-sotsialnye-seti-byut-po-realnoy-zhizni>.
6. Соціальні мережі небезпечні для здоров'я [Електронний ресурс]. – 2010. - Режим доступу до статті: <http://www.credo-ua.org/2010/01/13088>.
7. Залежність від СМС та соціальних мереж побідна до наркотичної [Електронний ресурс]. – 2010. - Режим доступу до статті: <http://www.credo-ua.org/2010/04/22346>.
8. Форкун Ю.В. Дослідження факторів впливу на рейтинг соціальних мереж та соціальних сайтів в Інтернеті. / Ю. В. Форкун В. В. Білик. - Восточно-Европейский журнал передовых технологий. - 2010. - с. 25-28.
9. Бернерс-Лі Т. Соціальні мережі фрагментують Інтернет [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://starodub.org.ua/2010/11/23/timothy-john-berners-lee>.
10. Митрошина Н. Соціальні мережі : за чи проти? [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://www.rtkorg.com/news/2010/02/09/98777.new>.
11. Павлице Н. Соціальна мережа залежності [Електронний ресурс]. – 2010. - Режим доступу до статті: http://www.beregovo.uz.ua/ua/index.php?option=com_content&view=article&id=509:2010-08-03-12-49-51&catid=11:2009-05-03-21-00-45.
12. Нор К.Ф. Спілкування студентів у груповій навчальній діяльності. – 2009. – с. 149-154.
13. Набока І. Віртуальне спілкування: гра чи втеча від реального світу? [Електронний ресурс]. – 2005. - Режим доступу до статті: <http://www.vox.com.ua/data/publ/2005/09/28/virtualne-spilkuvannya-gra-chy-vtecha-vid-realnogo-svitu.html>.
14. Протасова Г. У мережі як вдома [Електронний ресурс]. – 2011. - Режим доступу до статті: <http://osvita.com/publications/23-02-2011/1298454690>.
15. Соболевський А. Спростування недостовірної інформації, яка поширена через Інтернет [Електронний ресурс]. – 2010. – Режим доступу до статті: <http://crp.in.ua/ua/articles/id-29>.